

Az európai politikai pártok agendája és az azt befolyásoló tényezők

EP pártok programjainak szövegelemzése 2009-2019

Lezárás dátuma: 2023.01.10.

Jelige: BPM167

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Intézményi áttekintés.....	4
2.1 EP képviselőcsoportok	6
2.1.1 EPP-Európai Néppárt	6
2.1.2 PES-Európai Szocialisták Pártja	7
2.1.3 ALDE-Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért.....	8
2.1.4 EFA-Európai Szabad Szövetség	8
3. Kutatási kérdések	9
4. Irodalmi áttekintés.....	9
4.1. Az Európai Parlamentiől általában	9
4.2. Európai pártok programja	9
4.3. Szövegelemzés	10
5. Hipotézisek.....	11
6. Adatbázis	12
7. Alkalmazott módszertan.....	13
8. Manifesztó és dokumentumelemzés	14
8.1 EPP - Európai Néppárt	14
8.2 PES- Európai Szocialisták Pártja (S&D).....	16
8.3 ALDE - Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért.....	19
8.4 EFA - Európai Szabad Szövetség:	22
9. Konklúzió, a kutatási eredmények összegzése:.....	24
10. Felhasznált irodalom:	28
10.1 Párt programok:	29
11. Mellékletek.....	31
11.1 EPP- Európai Néppárt dokumentumainak-elemzés táblázat:	31
11.2 S&D- Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége az Európai Parlamentben dokumentumok-elemzés táblázat:	32
11.3 ALDE-Liberálisok és Demokraták Szövetsége dokumentumainak-elemzés táblázat:	33
11.4 Greens/EFA- Zöldek/Európai Szabad Szövetség dokumentumok-elemzés táblázat:	36

1. Bevezetés

Az elmúlt időszakban sokat hallottam az Európai Parlentről és elgondolkodtam azon, hogy tulajdonképpen mit is tudok erről az Európai Unió intézményéről, elkezdtem elmélyedni a témában és kérdések merültek fel bennem.

Ez az egyetlen építő pillére az Uniónak, aminek tagjait az uniós állampolgárok közvetlenül választják, így tekinthetünk rájuk akként, akik legjobban tudják képviselni az állampolgárok érdekeit, de valójában tényleg amellet állnak ki, amit ígérnek? Mik hatnak rájuk a szavazópolgárokon kívül, melyek azok a kérdések, amik ideológiától függetlenül megjelennek a pártok programjaiban? Ezekre igyekszem választ találni a kutatásomban. Elemeztem a pártok által kiadott dokumentumokat és azonosítottam bennük a kulcskifejezéseket, amelyekhez, ha lehetett konkrét eseményeket is kötöttem, így meg tudtam azt, mik voltak a legmeghatározóbb történések 2009 és 2019 között. Abban biztos voltam, hogy olyan időszakot szeretnék elemezni, amikor már Magyarország is az Európai Unió tagja volt és hogy nem szeretnék olyan ciklust elemezni, ami még most is tart, így kutatásom a 7. és 8. európai parlamenti ciklusra koncentrál. A 2019-es dokumentumoknál csak a választásokra kiadott programokat elemeztem, az egyéb a 9. ciklusban kiadott állásfoglalások, tanulmányok, már nem képzik dolgozatom részét. Nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy a változások korát éljük, a politikai pártok átalakulóban vannak, már nehezen illeszthetőek be a régi sablonokba, hogy konzervatív-liberális-szocialista, mivel ezeknek a jelentése is nagyban megváltozott az elmúlt években. Azt is ki lehet emelni, hogy maga az Európai Unió is formálódik és a közvetlenül megválasztott Parlamentnek és annak tagjainak is próbál nagyobb kibontakozási teret adni, illetve növelni a befolyását.

Dolgozatomban először röviden bemutatom az Európai Parlamentet, majd az általam választott pártokat. Bemutatom kutatási kérdéseimet, előzetes várakozásaimat és a kutatásomhoz kapcsolható szakirodalmat is felvázolom. Mindezek után ismertetem a kutatásom eredményeit, majd összegzem azokat.

2. Intézményi áttekintés

Az Európai Parlament az Európai Unió jogalkotási feladataiért felelős társintézménye, mindamellett az Európai Parlament felügyeli több uniós intézmény működését is, például a Bizottságét.

Az Európai Parlamentbe 1979 óta közvetlen választással választják a képviselőket. A tagállamok regresszíven lakosság arányosan kapnak helyeket a Parlamentben, ahol aztán – általában – frakciókba tömörülve folytatják a munkájukat. Jelenleg (2023.01.06.) a 704 képviselő közül 658-an 7 politikai frakcióhoz tartoznak, míg a többiek független képviselőként végzik a munkájukat.

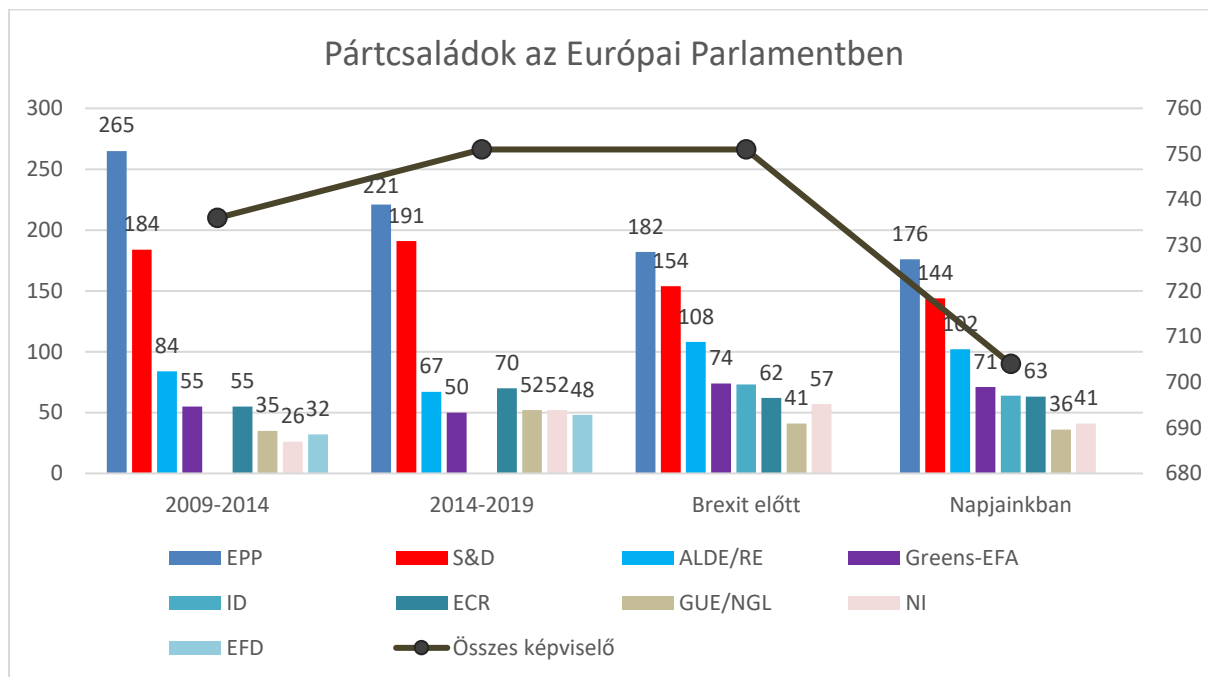
2019 óta az alábbi képviselőcsoportok találhatók meg az Európai Parlamentben:

- EPP: Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) *létszámuk jelenleg: 176 fő*
- S&D: Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége az Európai Parlamentben *létszámuk jelenleg: 144 fő*
- RE: Renew Europe *létszámuk jelenleg: 102 fő*
- Greens/EFA: Zöldek/Európai Szabad Szövetség *létszámuk jelenleg: 71 fő*
- ID: Identitás és Demokrácia *létszámuk jelenleg: 64 fő*
- ECR: Európai Konzervatívok és Reformerek *létszámuk jelenleg: 63 fő*
- GUE/NGL: Baloldal az Európai Parlamentben *létszámuk jelenleg: 38 fő*
- NI: független képviselők *létszámuk jelenleg: 46 fő*

A kutatásomban elemzett négy európai parlamenti párt: az Európai Néppárt, az Európai Szocialisták Pártja, a Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért és az Európai Szabad Szövetség. Több oka is van, hogy miért ezt a négy politikai szövetséget helyeztem a kutatásom fókuszába. Fontos kiemelni, hogy a 4 legnagyobb parlamenti frakció tagjai ezek a pártok, a döntéshozatal szempontjából a kisebb pártoknak jelentősége igen alacsony, mivel a döntéshez két-három nagy párt fog konszenzust kialakítani. Az EFA-t azért találtam érdekesnek, mivel országunkban Trianon miatt is nagyon fontos a kisebbségi jogokért való küzdelem, különösen a nemzeti kisebbségek helyzete. Az ALDE egy nagyobb átalakuláson ment keresztül az elmúlt években így érdekesnek gondoltam, hogy az elmúlt két ciklusban is látszik e már a változás. Az EPP és a PES pedig a két legnagyobb és legmeghatározóbb párt a parlamentben, így ezek biztos pontjai voltak a munkámnak.

Az alábbi ábrán az Európai Parlamentet alkotó frakciók megoszlása látszik a vizsgált években. Az Egyesült Királyság 2020. január 31-ei kilépése miatt készítettem két oszlopot a 2019-től kezdődő időszakhoz, mivel csökkent a pártcsaládok létszáma, habár ez az erőviszonyokon nem változtatott.

1. számú ábra

Az ábra jól szemlélteti, hogy az általam választott pártcsaládok nemcsak most, hanem már a 7. parlamenti ciklusban is a legmeghatározóbbak voltak. A Brexiten kívül fontos változás volt a 2019-es választások után, hogy a FIDESZ kilépett az Európai Néppártból és a független képviselők csoportjában folytatja tovább a munkáját.

2.1 EP képviselőcsoportok

2.1.1 EPP-Európai Néppárt (*European People's Party*)¹

Az Európai Néppárt egy jobbközép beállítottságú politikai csoport, amely konzervatív, illetve keresztény értékeket képvisel. Küldetése a jogállamiság értékein nyugvó egységes Európa létrehozása és megtartása. Az alapító atyák értékrendjét tükrözi, ráadásul hagyományosan is a legnagyobb parlamenti párt.

A Kereszténydemokrata képviselőcsoport története egészen 1953-ig nyúlik vissza, amikor is megalapították az Európai Szén és Acélközösség egyik politikai frakciójaként. 1979-re nevüket Európai Néppártra cserélték, majd 1999-ben frakciónévülként Európai Néppárt és az Európai Demokraták képviselőcsoportjára (EPP-ED). 2009 óta ismét az Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) képviselőcsoport megnevezést használják, mivel a britek, csehek és néhány szövetségesük kiváltak, így megszűnt a frakciónév. (Pascal Fontaine (2009. Voyage to heart of Europe 1953-2009.).

Az 1999-es választások óta a legnagyobb képviselőcsoport az Európai Parlamentben, mindegyik tagállamot képviseli legalább egy párt.

Az Európai Néppárt elnökei a vizsgált időtartalom alatt:

Wilfried Martens²: 1990-2013

Joseph Daul: 2013-2019

Donald Tusk: 2019-2021

Manfred Weber³: 2021-

¹ <https://www.eppgroup.eu/about-us/history>

² <https://www.eppgroup.eu/newsroom/news/ep-building-named-after-wilfried-martens>

³ <https://www.eppgroup.eu/about-us/presidency>

2.1.2 PES-Európai Szocialisták Pártja (Party of European Socialists)^{4, 5}

Progresszív baloldali értékeken nyugvó politikát folytat, melynek főbb célkitűzései: munkahelyteremtés, a nemek közti valódi egyenlőség, szociális védelem, mindezek mellett haladó migrációs politikát is folytat. Alapvető értékei, mint a demokrácia, szabadság, egyenlőség, béke és az igazságosság is ezt az ideológiát tükrözik.

A PES története egészen az 1950-es évekig vezethető vissza, ugyanis 1957-ben 6 európai szocialista párt megalapította az „Európai Közösség Szocialista Pártjait” (Socialist Parties of the European Community), majd 1973-ban az Európai Közösség Szocialista Pártjainak Konföderációját. 1978-ban fogadta el a Konföderáció az első közös európai választási kiáltványt, majd 1980-ban a Szocialista Kongresszus elfogadta az első alapszabályt. 1992 óta viseli az Európai Szocialisták Pártja elnevezést.

A Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége (S&D) képviselő csoport tagja az Európai Parlamentben, ami a második legnagyobb politikai csoport 26 Európai Unió tagállam képviselőjével.

A PES 33 teljes jogú és 12-12 társult, illetve megfigyelő párttal rendelkezik-mostani dátummal.

Az Európai Szocialisták Pártjának elnökei a vizsgált időszakban⁶:

Poul Nyrup Rasmussen: 2004-2011

Sergei Stanishev: 2011-

⁴ <https://www.pes.eu/en/about-us/history/>

⁵ <https://www.pes.eu/en/about-us/the-party/>

⁶ <https://www.pes.eu/en/about-us/the-party/president/>

2.1.3 ALDE-Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért (*Alliance of Liberals and Democrats for Europe*)^{7,8}

Baloldali és liberális értékeket képviselő párt több különböző háttérű pártot fog egybe és a közös értékek mentén olykor vitákkal együtt küzd a közös célért, ami egy progresszívabb, igazságosabb és szabadabb Európa.

1976-ban alakult meg az Európai Liberális és Demokratikus Pártok Szövetsége néven. 2012-ben változtatták meg a párt nevét ALDE-re-a frakció már hamarabb felvette-, előtte az Európai Liberális és Reform Párt (ELDR) megnevezést alkalmazták. 2004 óta hivatalos európai párt, ami 2019 óta a Renew Europe csoport tagja az Európai Parlamentben, amely egy centrista és Európa-barát képviselőcsoport⁹.

Az ALDE 70 tagpárttal rendelkezik.

2.1.4 EFA-Európai Szabad Szövetség (*European Free Alliance*)^{10,11}

A párt a nacionalista és a regionalista értékeket képvisel, fontosnak tartja a népek önrendelkezéshez való jogát, a függetlenséget, valamint a kulturális és nyelvi sokszínűséget, kiáll az ilyen nemzeti kisebbségek mellett.

1981-ben alapították az európai Szabad Szövetséget, amit az Európai Parlament 2004 óta ismer el, mint európai politikai pártot.

1999-ben úgy döntött a párt, hogy koalícióba lép a másik progresszív újabb párttal a Zöldekkel (őket 1984-ben alapították) az Európai Parlamentben, a politikai közösség célja, hogy Európa szerepe az éghajlat és környezetvédelemben kiemelkedő legyen, valamint a béke a társadalmi igazságosság elérése a tisztességes globalizáció mellett¹².

A 46 tagpártjában 19 Európai Unió tagállam képviselteti magát, de több Unió kívüli tagja is van, ezen pártokon keresztül áll ki az ott élő nemzeti vagy regionális kisebbségek érdekei mellett. Ilyen volt, amikor részt vett a katalán önrendelkezési népszavazáson vagy a skót népszavazáson.

⁷ https://www.aldeparty.eu/about_alde

⁸ <https://www.aldeparty.eu/vision>

⁹ <https://www.reneweuropiegroupp.eu/>

¹⁰ <https://e-f-a.org/our-history/>

¹¹ <https://e-f-a.org/who-we-are/>

¹² <https://www.greens-efa.eu/hu/a-kepviselocsoportunk>

3. Kutatási kérdések

Dolgozatomban három kutatási kérdésre keresem a választ:

K1.: Elsőként azt a kérdést kívánom megválaszolni, hogy a vizsgált európai politikai pártok hivatalos dokumentumaiban és pártprogramjaiban mik voltak a leginkább hangsúlyos elképzelések, prioritások 2009 és 2019 között.

K2.: A második kutatási kérdés, hogy mely európai, illetve Európán kívüli politikai, gazdasági és társadalmi események, fejlemények, döntések voltak hatással az európai politikai pártokra.

K3.: A harmadik kutatási kérdés pedig az, hogy a K2-ben azonosított események és döntések mely európai párt agendájára voltak leginkább hatással.

4. Irodalmi áttekintés

Ebben a fejezetben a terjedelmi korlátokra is tekintettel és a teljesség igénye nélkül bemutatom röviden azon szerzők műveit, akik hasonló témákban kutattak, ennek segítségével még látványosabban bemutatható módszertanom innovációs jellege, illetve az, hogy ilyen szemszögből- legalábbis nem találtam nyomát- még nem vizsgálták az Európai Parlamentet. A hipotéziseim felállításához is segítségül hívtam két szerzőpáros munkáját, akiket itt szintén megemlítek.

4.1. Az Európai Parlamentiől általában

Braun és Schäfer (2021) azt vizsgálták, hogy miért lehetett olyan magas részvétel a 2019-es európai parlamenti választásokon. Többek között arra a következtetésre jutottak, hogy a választók, ha az éghajlatváltozás-környezetvédelem vagy a gazdasági-növekedés, esetleg a bevándorlás témaköröket hallják szívesebben mennek el szavazni.

4.2. Európai pártok programja

Walgrave és Nuytemans (2009) azt vizsgálták, hogy a pártok programjai hogyan alkalmazkodnak a változásokhoz és hogy van-e eltérés a különböző pártoknál és ezek, mivel magyarázhatóak. A szerzők azt állapították meg, hogy a politikai pártok nem, vagy csak igen nehezen alkalmazkodnak a társadalmi változásokhoz a pártprogramjukban. Az igazodási

képességet befolyásolja többek között a párt mérete és belső struktúrája, a nézetei és az ország politikai berendezkedése.

Pelizzo (2003) azt kutatta, hogy miért lehet az, hogy az olasz pártprogramok elemzése torz képet ad az ország pártrendszeréről. Véleménye szerint módszertani és magyarázati hibák miatt lehetséges az eltérés, így szubjektívebb megközelítést alkalmazna a pontosabb eredmények végett.

Franzmann és Kaiser (2006) egy olyan additív modellt dolgoztak ki, amellyel könnyebben lehet tanulmányozni a pártprogramokat a bal-jobb politikai skálán, és ezt 4 ország példáján keresztül szemléltették. Az eredmények megerősítik, hogy ez a módszer részletesebb információkkal szolgál.

Pennings (2006) tanulmánya a nemzeti pártok programjainak európaizáltsági fokáról nyújt összehasonlító elemzést, egy olyan adatbázis tartalmának segítségével, ami 1960 és 2003 közötti időszakban létrejött pártok digitális pártprogramját tartalmazza. A szerző véleménye szerint az eredmények azt mutatják, hogy a pártok mennyire fogadják el Európa növekvő befolyását, ami többek között függ a pártok általános hozzáállásától, illetve attól az intervallumtól, hogy mióta az Unió tagjai.

Spoon (2012) azt vizsgálta, hogy 1979 és 2004 között mennyire hangsúlyosak az európai kérdések a nemzeti pártok programjaiban. A szerző arra a következtetésre jutott 14 tagállam adatait felhasználva, hogy az európai kérdések eltérő hangsúllyal szerepeltek a programokban, mert többek között a választók hozzáállása is más az Európai Unió tagságához.

Janda és szerzőtársai (1995) tanulmánya 1950-es és 1980-as évek közötti választásokon részt vett pártok programjait vizsgálta és arra kereste a választ, hogy a csúfos kudarcot követően valóban gyökeresen megváltozik-e egy politikai csoport arculata. A szerzők arra az eredményre jutottak, hogy a rossz szereplés nem volt elégséges a párt jelentős átalakításához, de szükséges volt ahhoz, hogy a következő választáson változás következzen be.

4.3.Szövegelemzés

Klüver (2009) a szövegelemzés eredményességét vizsgálta az érdekcsoportok befolyásának elemzésére, egy szakpolitikai álláspont és a végső szakpolitikai eredmény összehasonlításával. Tanulmányából kiderült, hogy a szövegelemzés hatékony eszköz az érdekcsoportok politikai álláspontjának mérésére.

B. Slapin és Proksch (2008) egy új számítógépes szövegelemző programot mutattak be, amellyel pontosabban meg lehet vizsgálni a politikai pártok jobbra, illetve balra tolódását a szókészlet alapján.

5. Hipotézisek

A fenti kutatási kérdések, valamint a kapcsolódó szakirodalom főbb megállapításai alapján dolgozatomban hipotézisei az alábbiak:

H1.: Az európai pártok hivatalos dokumentumaiban a föderalizmus és a liberális gazdaság kérdésköre kapta a legnagyobb hangsúlyt (Hanley, 2002 alapján).

H2.: Az európai politikai pártok programjára leginkább az éghajlatváltozás és a bevándorlás kérdése volt hatással (Braun és Schäfer, 2021 alapján).

H3.1: A nagyobb méretű EP képviselőcsoporttal rendelkező európai pártok (EPP, S&D) gyorsabban, zökkenőmentesebben alkalmazkodnak a politikai-gazdasági-társadalmi változásokhoz (Walgrave és Nuytemans, 2009 alapján).

H3.2: A zöld (Greens/EFA) és konzervatív (EPP) ideológiát képviselő pártok rugalmatlanabbak, lassabban alkalmazkodnak a politikai-gazdasági-társadalmi változásokhoz. (Walgrave és Nuytemans, 2009 alapján).

6. Adatbázis

Jelen elemzés adatbázisát az Európai Néppárt (EPP)¹³, az Európai Szocialisták Pártja (PES)¹⁴, Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért (ALDE)¹⁵, Európai Szabad Szövetség (EFA)¹⁶ európai politikai pártok hivatalos, nyilvánosan elérhető angol nyelvű pártdokumentumai alkotják.

A vizsgált dokumentumok számát és európai pártok közötti megoszlását a lenti táblázat összegzi. A számbeli eltérést az okozza, hogy eltérő mennyiségű önálló dokumentumot töltenek fel a hivatalos honlapjukra az elemzett pártok.

2. számú ábra

Vizsgált pártdokumentumok száma

	Párt neve	Vizsgált dokumentumok száma
1	EPP	19
2	ALDE	287
3	EFA	59
4	S&D	35
Összesen		400

(a dokumentumok a pártok hivatalos oldalán megtalálhatóak)

¹³ <https://www.epp.eu/>

¹⁴ <https://pes.eu/>

¹⁵ <https://www.aldeparty.eu/>

¹⁶ <https://e-f-a.org/>

7. Alkalmazott módszertan

Az általam használt kutatási módszert kevert módszertannak mondanám, mivel a kvantitatív és a kvalitatív módszertan elemei is megtalálhatóak benne. Az elemzésben kevés a számszerűsíthető adat, maximum százalékos arányokat lehet meghatározni kiemelt szavak esetében a különböző pártok szövegeiben, de nem is egy elsőkörös adatgyűjtésről van szó, mivel, hogy meglévő dokumentumokból dolgoztam.

Az eredeti angol nyelvű dokumentumokat használtam, részben azért, mert magyar nyelven kevesebb adat állt a rendelkezésemre és ez a leginkább elterjedt nyelv a pártoknál is illetve így kiküszöbölhetőek a fordításból adódó félreértések.

Ezen (http://www.writewords.org.uk/word_count.asp) szógyakoriságot meghatározó program, illetve a Python programnyelv segítségével megtudhattam, hogy melyek voltak a leggyakrabban használt szavak, illetve kifejezések a letöltött dokumentumokban (lásd: manifestók elemzése). Következő lépésként megvizsgáltam a szavakat és elkészítettem belőle mindegyik párt dokumentumhoz a leggyakrabban használt szavak listáját. A vizsgálat részét képezte, hogy a névelőket, kötőszavakat, illetve az olyan kifejezéseket, mint az *eu*, *european*, *europe*, *policy*, *state*, *member*, *europe*, *union*, *manifesto*, *elections* nem számítottam bele a leggyakoribbakba, hiába szerepelhettek volna benne, mivel ezek az elemzésem szempontjából nem voltak relevánsak. Miután kiszűrtem az előbb említett szavakat/kifejezéseket összeállítottam mindegyik párt mindegyik választási programjához egy táblázatot, ami azt mutatja, hogy a bizonyos szavak mennyiszer szerepeltek a szövegekben. Szócsoportokat hoztam létre, amik az elemzést megkönnyítik (ilyen például: szociális jogok, kisebbségi jogok, gazdaság, környezetvédelem).

Az ilyen típusú kutatási módszer egy elég új alkalmazása a szóelemző programoknak. Azért gondoltam fontosnak nem csak a választási programokat, hanem az egyéb dokumentumokat is elemezni, mivel torzító hatásnak véltem azt, hogy a választásokra a tapasztalatom és a véleményem szerint is általánosabb mindennapi ígéretekkel készülnek a politikai pártok és kisebb mértékben jelennek meg a megosztóbb problémák kezelésére tervezett megoldások. Hátránya lehet ennek a módszernek az, hogy azt nem tudjuk meg, hogy az adott szavakat milyen értelemben használják, ami ugye a szöveggörnyezettől függ. Előnye viszont ennek a módszertannak, hogy könnyen kiterjeszthető, illetve alakítható, például lehet kifejezetten kulcsszavakra keresni és azok előfordulási rátáját vizsgálni.

8. Manifesztó és dokumentumelemzés

8.1 EPP - Európai Néppárt

8.1.1 Manifesztó elemzés

Az Európai Néppártnál nem találtam meg a 2009-es választásokra készített választási programot, így ott csak a 2014-es és 2019-es manifesztót elemeztem.

3. számú táblázat

2014-es választás		2019-es választás	
kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság	kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság
commitment	17	people	40
economy	14	together, citizens	35
people	13	new	30
world, proposal, market	12	future	25
new, countries	11	world, open, against	20
together, growth, citizens	10	next, create, chapter	19
social, political	9	values	18
work, solidarity, right, freedom, create	8	common	17
security, rights, reform, jobs, crisis, crime	7	party, make, let	16
values, principles, development, competitive, building	6	jobs	15
		security, opportunities, life, economic, digital, believe	14

A 3-mas számú táblázat alapján elmondható, hogy az Európai Néppárt 2014-es választási programjában a leggyakoribb szavak és kifejezések az emberi jogokhoz és kötelezettségekhez köthetőek. Negatív hangvételű szavak, mint a bűnözés vagy a válság is sokszor szerepelnek a dokumentumban. Viszont érdemes kiemelni, hogy a fejlődéssel és a jövővel kapcsolatos szavak is számtalanszor megtalálhatóak a manifesztóban.

Az EPP 2019-es választásokra készült programjában az értékek, a jövő és a digitalizáció, valamint az Európai Unió lakosai a főszereplők. Nem elhanyagolható mennyiségben megtalálhatóak a szövegben gazdasággal kapcsolatos kifejezések is, úgymint *social market*, *market economy*. Fontos kiemelni, hogy több uniós intézményt is megemlítenek a programjukban az Európai Néppárt tagjai.

Az következő szavak és kifejezések mindegyike két vizsgált évben többször is megjelentek a pártprogramokban: *people, world, new, together, citizens, social market, market economy, rule of law*.

8.1.2 Dokumentumok és az események összekötése

Ellentétben a másik három vizsgált pártcsaláddal – mint a későbbiekben látni fogjuk – az EPP manifesztóiban sokkal kevesebb konkrét eseményekre vagy egyezményre utaló kifejezés volt. A párt ideológiai nézeteiből is lehetett arra következtetni, hogy a programjukban sokkal több a kereszténységgel és családdal kapcsolatos szó fog előkerülni, ami így is van. 2019-ben azt a kifejezést használják, hogy a kereszténység megőrzése, ami a mai változó világban nem meglepő kijelentés, 2012-ben a munka és az élet egyensúlyát emelik ki, ami egy család szempontjából szintén nagyon fontos. Többször említik meg a határ szót, ami a 2015-ös migránsválság után legfőképp az EU külső határaitra értendő, de ilyen a schengeni határ is. 2018-tól kezdve megnövekedett a menedékkérőkkel kapcsolatos kifejezések, mint a humanitárius kötelezettség, de sajnos az illegális migráció és a terrorizmus szavak is előtérbe kerültek, illetve Törökország is sokszor szerepel a manifesztókban, ugyanis azon keresztül is sok menedékkérő érkezik az Unióba és ebben az időszakban zajlottak a kiemelt EU-török tárgyalások az illegális migránshullám törökországi szűréséről és az uniós segítségről. A környezetvédelmi és energetikai kérdések is megtalálhatók az EPP-nél a vizsgált években. 2009-ben megjelent a krízis szó, ami a 2008-as gazdasági világválságra utal vissza és annak a következményeit írja le, ehhez kapcsolódóan megjelenik a monetáris politika, a valuta majd később 2012-ben a munkaerő piac és a fiskális politika is. Az EPP manifesztóiban többször szerepelnek biztonsággal kapcsolatos szavak, 2018-ban a kiberbiztonság is megtalálható, abban az évben több hacker támadás érte az egészségügyi intézményeket, mind Amerikában és Európában. 2018-ban a korrupció is szerepel a kulskifejezések között, valamint a jogállamiság is, ami nem meglepő ugyanis Lengyelország ellen 2017 decemberében kezdeményezte az Európai Bizottság a 7. cikk szerinti eljárást, amivel 2018 márciusában az Európai Parlament egy elfogadott állásfoglalásában egyetértett. Az év szeptemberében az EP is elindította az eljárást Magyarország ellen az un. Sargentini jelentés alapján. A demokrácia és a szubszidiaritás szavak a kereszténydemokrata párt alappilléreinek számítanak, így nem meglepő, hogy a vizsgált években a manifesztókban halmozottan szerepelnek. 2015-ben Oroszország is szerepel a párt dokumentumaiban, abban az évben az orosz külpolitika legfőképp a szíriai helyzetre

koncentrált az előző évi ukrainai hadműveletek után. A szolidaritás, egyenlőség kisebbségi jogok védelme is fontos volt az EPP-nek az elmúlt 2 parlamenti ciklus alatt. 2014-ben és 2019-ben is megjelentek a választással kapcsolatos kifejezések, mint az európai lakosok és a választási kiáltványok, hiszen ezekben az években tartották az EU-ban az európai parlamenti választásokat.

Az EPP vizsgált dokumentumaiban található kulcsszavak és kifejezések az első számú Mellékletben találhatók.

8.2. PES- Európai Szocialisták Pártja (S&D)

8.2.1 Manifesztó-elemzés

4. számú táblázat

2009-es választás		2014-es választás		2019-es választás	
kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság	kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság	kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság
people	71	social	17	social	18
new	63	rights	16	ensure	13
social	51	citizens	14	rights	12
rights	48	tax, right, economy, against	9	people	11
propose	46	women, support, promote	8	citizens	10
global	42	years, time, promoting, people, new, jobs, change	7	quality, fair	9
countries	37	vote, share, sector, real, job, fair, equality, energy, democratic	6	tax, sustainable, support, right, climate, change	7
work	34			public, protection, new, labour, guarantee, future	6

jobs	29			youth, work, welfare, strong, strengthen, solidarity, plan, migration, equal, democracy, clean	5
energy, development	28				
support	27				
economic, climate	26				
world, ensure, citizens	25				
security, change	24				
workers	23				

A PES politikai csoport 2009-es manifesztójában legtöbbször használt kifejezései az éghajlattal és szociális jogokkal kapcsolatos szavak. Több kifejezés is található a szövegben, ami a jövőhöz, fejlődéshez köthető. Ki lehet emelni a pártprogramból a sokszor előforduló munka világával kapcsolatos kulcsszavakat is. A 2014-es választási programjának legtöbbször említett kifejezése a szociális jogokkal kapcsolatos szavak. Fontos kiemelni a gazdasághoz köthető kifejezéseket is, a megjelenésük száma miatt. Nem elhanyagolhatóak a jövőre utaló kulcsszavak sem. A PES 2019-es választási programjában legtöbbször megjelenő kifejezések a szociális jogokhoz köthetőek. Érdekes még megemlíteni a környezetvédelemmel és éghajlatváltozással kapcsolatos szavakat is. A migrációhoz köthető kulcsszavak száma is figyelemre méltó a programban.

Az alábbi szavak mind a három évben megjelentek a 10 leggyakoribb szó között a programokban: *social*, *rights*. Ez a két szó nemcsak, hogy mindig szerepelt 2009 óta, de a gyakoriságuk is közel megegyező volt, mivel minden évben majdnem a leggyakrabban voltak (2014 és 2019-ban a *social* volt a legtöbbet használt szó).

8.2.2. Dokumentumok és az események összekötése

A párt programjaiban több olyan pont van, ami állandó szereplője a dokumentumoknak, ilyen a nemek közötti egyenjogúság, a női jogok. 2018. március 7-én ugyanis az Európai Tanács

elfogadta az új stratégiát a nemek közötti egyenlőség megteremtéséhez. A 7. parlamenti ciklusban az oktatás kérdésére is nagy hangsúlyt fektettek. Az elmúlt 2 parlamenti ciklusban nem volt olyan év, amikor a diszkrimináció vagy szolidaritás esetleg az alapvető jogok nem szerepeltek volna a manifesztóikban. Mivel a párt nevében is benne van, hogy Szociál és Demokraták, így a szociális jogok, szociálpolitika meghatározó tényezői a párt dokumentumainak. A 2008-ban kitört gazdasági világválság után 2009-ban az S&D programjában több ahhoz köthető szó szerepelt, mint a gazdasági krízis, a nemzetközi piac, a munkanélküliség, az új progresszívabb megközelítés, mint megoldás vagy a költségvetés. 2015-ben rengeteg menedékkérő ember érkezett Európába elsősorban a szíriai polgárháború elől menekülve, ez jól látszik az S&D programjaiban is, ugyanis a menedékjog és a migráció, valamint a szolidaritás vállalás szavak előtérbe kerültek a 2015-ös és a későbbi években. 2017-ben az Európai Tanács és a Parlament új politikai megállapodásra jutott a határregisztrációs rendszer alkalmazásának módosításáról, ez a 2018-as programban jelent meg. 2015-ben előtérbe került az EUROMED (Euro Mediterrán partnerség), ugyanis ebben az évben az Európai Unió a keleti és déli szomszédságpolitikájának átalakítása mellett döntött. Már 2009-től kezdve sokszor foglalkoztak az energetikai kérdésekkel, illetve az éghajlatváltozással, de közeledve az évtized végéhez előkerültek a megoldások is, mint a zöld-, tiszta energia, az energia fogyasztás szabályozása a fenttarthatóbb megoldások. 2019-ben megkezdtek az Európai *Green Deal* kidolgozását, (ami az adott év végén hivatalba lépett Ursula von der Leyen vezette Bizottságban is prioritás lett), mely megjelenik a programban, mint az EU fenntartható fejlődésért kötött megegyezése. 2018. november 26-ai Tanács-ülés alapján elfogadták az új uniós ifjúsági stratégiát, amely a fiatalok politikába való bevonását szorgalmazza. Ez is megjelenik az S&D programjában, de az évtized elején az oktatás is kiemelt figyelmet kap a párt részéről. 2019-ben a politikai manifesztó, mint fogalom előtérbe került, ugyanis abban az évben voltak az Európai Parlamenti választások.

Az PES vizsgált dokumentumaiban található kulcsszavak és kifejezések a negyedik számú Mellékletben találhatók.

8.3 ALDE - Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért

8.3.1. Manifesztó elemzés

5. számú táblázat

2009-es választás		2014-es választás		2019-es választás	
kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság	kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság	kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság
security, market	10	support	17	future	27
global, energy	8	work, jobs, common	12	liberal	24
single, international, liberal	6	market, economic	10	support	20
supports, services	5	new, energy, agricultural	9	liberals	19
rights, further, freedom, free, financial, environment, defence, climate	4	liberals, create	8	prosperity, economic	18
world, together, sustainable, role, reform, prosperity, new, liberties, implementation, guarantee, growth, fundamental, foreign, essential, enlargement, emphasises, economy, economic, democracy, crisis, cooperation, common, civil,	3	single, rights, people, further, economy	7	trade	17

citizens, challenges					
		subsidies, stronger, rules, national, making, make, improve, growth, greater, free, fight, ensure, effective, continue, citizens, borders	6	world, freedom	16
				innovation	15
				vision, free, ensure, citizens	14
				opportunity, greater, digital	13
				sustainable, security, countries	12

Az 5-ös táblázat alapján elmondható, hogy a ALDE pártcsoport 2009-es programjában a legfontosabb a piac, illetve az energetika voltak. Nem elhanyagolható mennyiségben megtalálhatóak a szövegben a környezetvédelemmel kapcsolatos szavak. Fontos kiemelni, hogy az emberi jogokkal kapcsolatos kifejezésekből is található jó pár a választási programban. A 2014-es európai parlamenti választásokra készült programjának leglényegesebb szavai a munkával kapcsolatos szavak. Érdekes még megemlíteni a gazdasághoz köthető szavak gyakoriságát, illetve azt, hogy a környezettel kapcsolatos szavak is többször előfordulnak a szövegben. 2019-ben a legfontosabb szavak a fenntarthatóbb jövőhöz köthetőek. Nem elhanyagolható mennyiségben megtalálhatóak a digitalizációval kapcsolatos kifejezések, illetve a szorosabb európai együttműködést szorgalmazó kulcsszavak.

Mind a 3 manifestóban szerepelt a *support* kifejezés.

8.3.2. Dokumentumok és az események összekötése

A 7. európai parlamenti ciklusban a párt kiemelt figyelmet fordított a Közel-Keletre és az ott zajló politikai eseményekre, ellenben 2015-től kezdődően ezt a térséget inkább a bevándorlással, illetve a nukleáris tevékenységekkel kapcsolatban említették meg, mint például 2017-ben Irán nukleáris programjának szankcióját is megemlíti, amit 2015-ben kötöttek meg. 2014-óta a menedékkérők, illetve a környező országokkal kötött menekültügyi egyezmények előtérbe kerültek, mint amilyen a 2016 márciusában aláírt együttműködési nyilatkozat az Európai Unió és Törökország között. A 2019-es dokumentumban megemlíti az egyik legnagyobb török hadműveletet Szíria területén. Mivel a polgári és emberi jogok tisztelete fontos liberális elvek, Kuba többször is szerepel a 2009, 2010-es dokumentumokban, 2009 júliusában Oroszországgal írt alá megállapodást, amely az olajkutatás engedélyezi kubai vizeken, 2010-ben pedig tüntetések zajlottak az országban, mivel Orlando Zapata Tamayo politikai fogoly meghalt. A 2009-es szlovák nyelvtörvényt is megemlíti, ami a kisebbségeket figyelmen kívül hagyta. 2011-ben az Észak Sarkvidéki Tanács kiadta a Nuuk-i nyilatkozatot, amelyben többek között a jövőfeladatait határozták meg. Az ukrán kormányt először 2010-ben említették meg, ugyanis akkor volt az ukrán elnökválasztás, 2014 március 21-én Ukrajna és az Európai Unió gazdasági megállapodást kötöttek és egy politikai fordulat (EuroMaidan) is megtörtént, 2018-ban pedig az Európai Parlament azt követelte Oroszországtól, hogy engedjenek szabadon több ukrán politikai foglyot, köztük Oleg Szencovot. A környezet és az állatvédelem, illetve a globális éghajlatváltozás elleni megoldások (megújuló energiahordozók, piaciszabályozások) végig kísérték a képviselőcsoport előző két parlamenti ciklusát, 2015-ben az EU és Kína között zajlott csúcstalálkozón a globális CO2 piacról egyeztek meg, 2017-ben és 2019-ben megemlíti a 2015-ben kötött Párizsi Klímaegyezményt. 2016. június 23-án népszavazást tartottak az Egyesült Királyságban az uniós tagságról, melynek az lett az eredménye, hogy az Egyesült Királyság 2020. január 31-e óta nem az EU tagja, ezek is megjelennek a pártánál. A magyar kormányt is többször említették 2017-ben és 2019-ben, Magyarországon 2018-ban voltak az országgyűlési választások, ekkoriban történt Sargentini és a 7.cikk elindítása is. 2016 november 25-én a NATO és az EU vezetői a kibervédelemről tárgyaltak, ez is szerepel a manifesztóban. A 2014-es európai parlamenti választások is előkerültek 2013-ban, illetve a 2019-es 2019-ben. A 2013-as több éves (2014-20) EU-s (MFF) költségvetési tervvel kapcsolatos megegyezésről már 2012-ben írtak. 2017-ben megemlíti a bolgár választásokat, illetve 2018-ban írnak a Kambodzsai Nemzeti Megmentési Mozgalomról is, amit egy korábban száműzött ellenzéki vezető alapított. Az ALDE

programjaiban többször megjelenik az azonos neműek házasságának kérdése, illetve a nők helyzete, ami egy nagyon fontos ALDE attribútum. Több egészségügyi kérdés is halmozott figyelmet kapott, mint a drog legalizálása, az abortusz engedélyezése vagy éppen a megfelelő egészségügyi ellátás az EU-ban. Már az évtized elején is nagyobb figyelmet szenteltek a digitalizációnak, dróntechnológiának és az adatvédelemnek, amely ugyanolyan fontos maradt az évtized végére is.

Az ALDE vizsgált dokumentumaiban található kulcsszavak és kifejezések a második számú Mellékletben találhatók.

8.4 EFA - Európai Szabad Szövetség:

8.4.1 Manifesztók elemzése

6. számú táblázat

2009-es választás		2014-es választás		2019-es választás	
kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság	kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság	kulcsszó/kifejezés	szógyakoriság
languages	28	energy	57	peoples	47
rights	22	regions	17	people	28
nations	19	economic	13	rights	25
social	18	policy, cultural	12	nations	24
development	17	languages	11	regions	21
regions, people	16	sustainable, new, heritage, diversity	10	women, diversity	18
sustainable	12	production, power, parties, level, development, cap	9	social, right, free, democratic	16
stateless, political, food, energy	11	renewable, order, nuclear, nations, measures, efficiency different	8	respect, new	15
world, regional, new, democratic	10	sources, social, role, local, future, food	7	political, development	14

right, future	9			support, own, linguistic, human, alliance	13
way, self, parliament, minority, human, free, diversity, cultural	8				

Az EFA európai párt 2009-es választási programjának legtöbbet használt szavai mind a nemzeti és regionális kisebbségekhez és azok jogaihoz köthetőek. Fontos kiemelni, hogy sok a fenntarthatósággal kapcsolatos kifejezés is szerepel a szövegben. Továbbá a gazdaságot érintő kulcsszavakból is többet találunk a manifesztóban. 2014-ban az EFA pártnak a legtöbbször szereplő kifejezései mind az éghajlat védelemmel és a megújuló energiával kapcsolatosak, ami érthető, hiszen a Zöldekkel vannak szövetségben. Érdekes megemlíteni még, hogy sok kulcsszó a nemzeti kultúrához köthető. A kisebbségi jogokhoz tartozó szavak is kiemelkedő helyen szerepelnek. A 2019-es választási programban a legtöbb kifejezés az emberi jogokhoz kapcsolódik. Magyar szemszögből érdemes külön kiemelni a kisebbségi jogokhoz köthető szavakat is.

8.4.2. Dokumentumok és az események összekötése

Nem meglepő módon egy olyan pártszövetségben, amelynek egyik-jóval nagyobb létszámú tagja egy zöldpárt a környezetvédelem fontos szerepet tölt be a manifesztókban. Nemcsak a fentarthatóságról, hanem a nukleáris energiáról, a GMO mentességről a tengeri és szárazföldi biodiverzitás megőrzéséről is írnak. 2010-ben megemlítették a Fehéroroszországban épülő atomerőművet, amelynél a fehérorosz szakértők részben a szomszédos Ukrajna engedélyét is kikérték, illetve írtak a Kyoto-i Egyezményről, ugyanis abban az évben az ENSZ égisze alatt konferenciát tartottak a tagországok, mivel hiányosságok léptek fel a belépéssel kapcsolatban. 2011-ben az EU tagállamai megállapodtak a Szíriával szembeni olajembargó enyhítéséről, így segítve a polgári lakosságot a kibontakozó polgárháborúban, ugyanebben az évben novemberben tartották a durbani Éghajlatváltozási Konferenciát. Sajnos több természeti katasztrófa is sújtotta ezidőben Európát, a párt megemlíti a 2017 nyarán történt portugál erdőtüzeket, vagy a 2011-ben történt fukusimai atomerőmű balesetet. 2019-ben szerepel a manifesztójukban a Párizsi Egyezmény is. Az EFA fő program pontja a kisebbségek és a hontalan nemzetek védelme, így természetesen több eseményt is megemlítenek ehhez

kapcsolódóan, például: 2009-ben Koszovó 2008-as függetlenedését Szerbiától, 2016-ban a már évtizedek óta tartó baszk konfliktust vagy a 2018-as aláírás gyűjtést a számukra fontos Kisebbségi Biztonsági Csomaghoz. Több politikai és gazdaságpolitikai esemény is olvasható a Greens/EFA programjaiban, mint az Arab Tavasz, ami 2011 elején robbant ki, vagy a 2009-ben már nyilvánvalóan érzékelhető görög válság. Több ország választásai is megjelennek, köztük a 2010-es magyar választások, a 2012-es pakisztáni választások, a 2017-es katalán szavazás, illetve a 2014 és 2019-es európai parlamenti választások is, amik különböző okokból kiemelt nemzetközi figyelmet kaptak. A gazdasági események/megállapodások közül is többet megemlítettek, ilyen volt többek között a 2013-mas EU-s többéves (2014-20) költségvetési keret (MFF) megállapodás, a Hamisítás Elleni Kereskedelmi Megállapodás 2012-es elutasítása az Európai Parlament által, a 2012-es Egyesült Királyságbeli megszorító program. A 2013-16-os Ebola járványról is számtalanszor ír a párt a manifesztóiban. Oroszország többször szerepel a dokumentumokban, részben a 2014-es minszki megállapodás miatt és az azt megelőző lehetséges szankciók végett, vagy 2017-ben az erőszakos katonai fellépései miatt. A Greens/EFA programjaiban kevesebb szó esik a migrációról, de itt is olvashatunk a közös migrációs politika kialakításáról, vagy a nyitott határokról. Az emberi-női- és politikai jogok is sokszor előkerülnek a párt koalíciónál. A Brexit referendum 2016-os megtörténte után minden évben szerepelnek a párt dokumentumaiban az Egyesült Királyság kilépésével kapcsolatos szavak.

A GREENS/EFA vizsgált dokumentumaiban található kulcsszavak és kifejezések a harmadik számú Mellékletben találhatók.

9. Konklúzió, a kutatási eredmények összegzése:

Az elemzés főbb megállapításai az európai pártok vonatkozásában az alábbiakban összegezhetők:

Az **EPP**- Európai Néppárt esetén a pártprogramok alapján kiemelt céljuk a digitalizáció elősegítése és a bűnözéssel kapcsolatos kérdéskörök megoldása. Az egyéb dokumentumokban több szó esik a kereszténységről, illetve a családkról és azoknak a helyzetéről. A párt fontosnak tartja – a többi nagy párthoz hasonlóan – a migráció megoldását a humanitárius segítség nyújtás révén, a nagy migrációs válság volt az egyik legnagyobb hatással a politikai

csoport pártokumentumaira. A digitális biztonság is kiemelt fontosságú számukra, ami érthető a mai világ berendezkedése végett.

Az **ALDE**- esetében a pártprogramokban minden évben halmozottan került elő a környezetvédelem és az energetika kérdése, ezek a kérdéskörök aztán az egyéb a párt által kiadott dokumentumokban is fontos szerepet töltöttek be. A dokumentumokban többek között szerepel a 2015-ös Párizsi klímamegállapodás, a szintén abban az évben történt Kína és az EU közötti globális CO₂ piacról szóló csúcstalálkozó. A párt figyelemmel kísérte több ország országgyűlése/parlamenti választásait, ahogy például a 2018-as magyarországit is, a párt többször szót emelt ezen választások vélt igazságosságát illetően. Ez jelzi azt, hogy számukra kiemelten fontosak a polgári és egyéni jogok tisztelete.

Az **EFA**- esetében nagyon jól tükröződik a párt célja, a hontalanok és a kisebbségek védelme, ugyanis az összes választási programban kiemelt figyelmet fordítottak ennek, illetve a környezetvédelemnek, ami a koalíciós partnerük fő profilja. Az egyéb dokumentumokban több nemzeti kisebbségekhez köthető esemény hatása tükröződött, mint a 2008-as koszovói függetlenedés vagy 2017-ben a már több éve tartó baszk konfliktus. (A baloldali pártok viszont inkább más kisebbségekre -pl. a nők, gyerek, menekült és szexuális csoportok- mutatnak kiemelt figyelmet). Erre a pártra is nagy hatással voltak a különböző államok választásai, mint a 2017-es katalán függetlenségi szavazás is.

Az **PES**- esetében a pártprogramok legmeghatározóbb szavai egyértelműen a szociális jogokhoz tartozó kifejezések voltak, ezek aztán az egyéb dokumentumoknak is visszatérő elemei voltak. A 2015-ös migráns válság nagy hatással volt ezen politikai pártra. Az PES-nek is kiemelten fontos a környezetvédelem, így az elemzett dokumentumokban többször szó esik a témáról, többek között megemlíti 2019-ben az Európai Green Deal kidolgozását.

Az elemzés egészét tekintve elmondhatjuk, hogy a kidolgozott módszertan segítségével sikeresen megállapíthatóak a fókuszpontok, illetve azon témakörök, amik egyetemesen hatással voltak a vizsgált négy parlamenti pártra. Előzetes elképzeléseim alapján bebizonyosodott, hogy az egyéb dokumentumok szókészlete jóval pártspecifikusabb és konkrétabb, pontosabb kifejezéseket tartalmaz. A választási programokra inkább az aktualitás jellemző, de ott is tapasztalhatóak az ideológiai különbségek, illetve a képviselt értékek, legfőképp az EFA-nál vehető észre a kisebbségi kérdésekhez köthető kifejezések halmozott használata.

Véleményem szerint további kutatási teret biztosít a módosító javaslatok szövegelemzése, mivel ott láthatjuk, hogy mely pártok mely kérdésekben kötnek legvalószínűbben kompromisszumot, illetve, hogy melyek azok a kérdéskörök, amelyekkel a legtöbbet foglalkoznak a politikai közösségek.

Az is további kutatási pont lehet, hogy mely pártoknál volt szerepe a nemzeti pártok szereplésére a központi programoknak, illetve fordítva, mit adott néhány tagpárt országos szereplése az európai párt programjához.

Ami a dolgozatban felállított hipotézisek elfogadását vagy elutasítását illeti, az elemzés eredményei alapján az alábbiakat állíthatjuk:

H1.: Az európai pártok hivatalos dokumentumaiban a föderalizmus és a liberális gazdaság kérdésköre kapta a legnagyobb hangsúlyt (Hanley, 2002 alapján).

A H1 hipotézis- mely most különösen központi szerepet tölt be a közbeszédben, főleg Magyarországon- elvetésre került, mivel a vizsgált pártcsaládok dokumentumai kulcsszavainak elenyésző hányadában jelenik meg a föderalizmus és a liberális gazdaság. A „federal” szó egyszer sem fordul elő, a „European Parliament” (mint a leginkább föderális EU intézmény) megjelenik a kulcsszavak között, valamint például a „strengthened EU role” is. Ezzel együtt a föderalista, több Európát propagáló kifejezések száma nagyon alacsony. A gazdaság vonatkozásában sem a liberális, szabadpiaci elv érvényesül a kulcsszavas elemzés szerint. Ugyan a piacgazdaság („market economy”) kifejezés többször előkerül, de nem kifejezetten szabadpiaci kontextusban. Sőt, többször megjelenik a liberális gazdaságnak ellentmondó szociális szempont is, („social market economy”). Mindezek együttesen indokolják a hipotézis elvetését.

H2.: Az európai politikai pártok programjára leginkább az éghajlatváltozás és a bevándorlás kérdése volt hatással (Braun és Schäfer, 2021 alapján).

A H2. hipotézis megerősítést nyert. Az éghajlatváltozáshoz, klímaváltozáshoz és emiatt a bevándorláshoz kapcsolódó szavak, kifejezések – climate, climate change, climate change mitigation, environment, circular economy, sustainable development, marine litter, microplastic pollution, global warming, greenhouse gas emission, Paris climate agreement, renewable natural resources, sustainable building – valamennyi pártcsalád esetén és nagy

számban fordulnak elő, hasonlóképpen a bevándorlás kérdésköréhez kapcsolódó kifejezésekhez, úgymint asylum seekers, European demography, migration, migration crisis plan, terrorist attacks, Northern African countries, Syrian refugees. A 2010-es évek napirendjét ez a két kérdés befolyásolta a leginkább, a mélyítés és bővítés ügye visszaszorult, a gazdasági válság gondját a versenyképesség vette át.

H3.1: A nagyobb méretű EP képviselőcsoporttal rendelkező európai pártok (EPP, S&D) gyorsabban, zökkenőmentesebben alkalmazkodnak a politikai-gazdasági-társadalmi változásokhoz (Walgrave és Nuytemans, 2009 alapján).

A H3.1. hipotézis az alábbiak alapján megerősítést nyert.

Ami az EPP-t illeti, a kulcsszavas elemzésből az tűnik ki, hogy a párt gyorsan reagál a tágabb környezet változására: 2009-ben az „enlargement” és az „accession negotiations” kifejezések a 2007-es román és bolgár, valamint az akkor küszöbön álló horvát EU bővítésre utalnak. 2012-ben az „education” szó a kontinens sújtó magas ifjúsági munkanélküliségre reflektál. 2014-2015-ben a „Russia” és a „peace” kifejezések a Krím orosz megszállására utalnak, míg a későbbi években a „refugee, border, asylum” szavak a 2015-ben kirobbant és az azt követő években meghatározó migrációs válságra.

Hasonló mintázat figyelhető meg az S&D esetében is: az „education” és a „European youth plan” szó több éven keresztül meghatározó kifejezések az ifjúsági munkanélküliségre, az „asylum”, „arab uprising”, „European Mediterranean policy” kifejezések a migrációs válságra utalnak.

H3.2: A zöld (Greens/EFA) és konzervatív (EPP) ideológiát képviselő pártok rugalmatlanabbak, lassabban alkalmazkodnak a politikai-gazdasági-társadalmi változásokhoz. (Walgrave és Nuytemans, 2009 alapján)

Az EPP vonatkozásában a H3.1. hipotézis diszkussziójánál már jeleztem, hogy a párt esetében inkább gyors alkalmazkodásról van szó. A Greens/EFA pártcsalád vonatkozásában is inkább gyors alkalmazkodás figyelhető meg – Hungarian voters (2010), Greek debt crisis (2010-2011), incoming refugees (2015), Brexit (2016-2017), noha esetükben legstabilabb az alapvető szakpolitikai irány képviselése a vizsgált időszakban. Mindezek alapján a H3.2. hipotézist elvetjük.

10.Felhasznált irodalom:

Daniela Braun és Constantin Schäfer (2021). Issues that mobilize Europe. The role of key policy issues for voter turnout in the 2019 European Parliament election. *European Union Politics* 2022, Vol. 23(1) 120–140

Heike Klüver (2009). Measuring Interest Group Influence Using Quantitative Text Analysis. *European Union Politics*. *European Union Politics Volume 10* (4): 535–549

Jae-Jae Spoon (2012). How salient is Europe? An analysis of European election manifestos, 1979–2004. *European Union Politics* 13(4) 558–579

Jonathan B. Slapin és Sven-Oliver Proksch (2008). A Scaling Model for Estimating Time-Series Party Positions from Texts. *American Journal of Political Science*, Vol. 52, No. 3, July 2008, Pp. 705–722

Kenneth Janda, Robert Harmel, Christine Edens és Patricia Goff (1995). Changes in party identity. Evidence from Party Manifestos. *PARTY POLITICS VOL 1. No.2* pp.171-196 SAGE Publications

Paul Pennings (2006). An Empirical Analysis of the Europeanization of National Party Manifestos, 1960–2003. *European Union Politics*, SAGE Publications, 2006, 7 (2), pp.257-270.

Riccardo Pelizzo (2003). Party Positions or Party Direction? An Analysis of Party Manifesto Data. *West European Politics*, Vol.26, No.2 (April 2003), pp.67-89 PUBLISHED BY FRANK CASS, LONDON

Simon Franzmann and André Kaiser (2006). LOCATING POLITICAL PARTIES IN POLICY SPACE A Reanalysis of Party Manifesto Data. *PARTY POLITICS VOL 12. No.2* pp. 163–188 SAGE Publications

Stefaan Walgrave and Michiel Nuytemans (2009). Friction and Party Manifesto Change in 25 Countries, 1945–98. *American Journal of Political Science*, Vol. 53, No. 1, January 2009, Pp. 190–206 © 2009, Midwest Political Science Association

10.1 Párt programok:

European People's Party (2014). Why vote for the European People's Party?

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi6qNrDzuP2AhXPyKQKHWG5BD8QFnoECA8QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.epp.eu%2Ffiles%2Fuploads%2F2017%2F04%2FEPPMANIFESTO_UK.pdf&usg=AOvVaw08DAYpOP-xRbJlc0YMw8PT

European People's Party (2019). "Let's open the next chapter for Europe together".

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi8rNrXz-P2AhXE0uwKHb7QBeQQFnoECACQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.epp.eu%2Ffiles%2Fuploads%2F2019%2F04%2FEPP-MANIFESTO-2019Updated-compressed.pdf&usg=AOvVaw0VHgwkPv2IPk7kNmxx4Q_n

European Liberal, Democrat and Reform Party (2008). ELDR Manifesto for the European Elections 2009.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjgjbvL0eP2AhXE2KQKHcdFCn4QFnoECAIQAQ&url=https%3A%2F%2Fd3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net%2Faldeparty%2Fpages%2F1960%2Fattachments%2Foriginal%2F1596051206%2F2009_manifesto_-_european_liberals_top_15_for_ep_elections.pdf%3F1596051206&usg=AOvVaw2UurrIskwr_g323PNVGmUsD

Alliance of Liberals and Democrats for Europe Party (2014). A Europe that works.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwidvNHJnuT2AhXHyKQKHfbAD4gQFnoECAUQAQ&url=https%3A%2F%2Fd3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net%2Faldeparty%2Fpages%2F1959%2Fattachments%2Foriginal%2F1596050894%2F2014_manifesto_-_a_europe_that_works.pdf%3F1596050894&usg=AOvVaw0IzdQ47NoDMbaE0CO4eahd

Alliance of Liberals and Democrats for Europe (2018). Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe.

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiBhdW-0OP2AhWCsKQKHS9kDdsQFnoECAUQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.vvd.nl%2Fcontent%2Fuploads%2F2021%2F09%2FALDE-Party-Manifesto.pdf&usg=AOvVaw1k7W17O6TxFc6u5rgR7t2v>

European Free Alliance (2009). Vision for a People's Europe.

https://e-f-a.org/wp-content/uploads/2019/01/2009_EFAManifesto_ENG.pdf

European Free Alliance (2014). It's time for self-determination.

https://e-f-a.org/wp-content/uploads/2019/01/EFA_3263_manifesto_ENG_230114.pdf

European Free Alliance (2019). Building a Europe of all peoples.

https://e-f-a.org/wp-content/uploads/2019/04/EFA_manifesto_2019_EN-1.pdf

Party of European Socialists (2009). People First: A New Direction for Europe.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjvk97S0-P2AhXS-KQKHfQXAe8QFnoECAoQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.pes.eu%2Fexport%2Fsites%2Fdefault%2FDownloads%2FPolicy-Documents%2FEnvironment%2FManifestoBook_EN_Online.pdf_1599482261.pdf&usg=AOvVaw0Q67Rx875DQgS-nBmWhHJT

Party of European Socialists (2014). Towards a new Europe.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjLm8mJ1OP2AhWIOOwKHQx9CCcQFnoECAQQAQ&url=https%3A%2F%2Fd3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net%2Fpartyofeuropeansocialists%2Fpages%2F1%2Fattachme-nts%2Foriginal%2F1397230958%2F110001306_PES_Manifesto_UK.pdf%3F1397230958&usg=AOvVaw3cn2vLQhLnbpj23jboQTu9

Party of European Socialists (2019). A new social contract for Europe.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjS47vM1OP2AhXMuaQKHJ3AeEQFnoECAoQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.pes.eu%2Fexport%2Fsites%2Fdefault%2F.galleries%2FDocuments-gallery%2FPES-Manifesto-2019_EN.pdf_2063069299.pdf&usg=AOvVaw3O1D3qC9nGsAghnChkQtGRJ

11. Mellékletek

11.1 EPP- Európai Néppárt dokumentumainak-elemzés táblázat:

Kulcsszavak 2009	Kulcsszavak 2012	Kulcsszavak 2014	Kulcsszavak 2015	Kulcsszavak 2018	Kulcsszavak 2019
accession negotiations	border	border	america	africa	asylum
agricultural	cohesion	competitive	area of freedom	asylum	border
budget	competitiveness	crime	competition	borderless	china
Christian	democracy	data	democracy	coast	climate
cooperation	demographic	democracy	economy	cybersecurity	competitive
crisis	economy	democratic	education	corruption	defence
currency	education	digital technology	employment	europol	digital
development	energy	education	environmental	extremism	electoral manifestos
economic	environment	energy	euro	humanitarian obligation	energy
economy	equality	enlargement	europes solidarity	illegal migration	european union membership
energy	EU solidarity	european citizens	family	islamist	family
enlargement	european parliament	financial stability	fundamental rights	migrant	food
european political integration	european political union	growth	justice system	organised crime	innovation
good european governance	family	identity	labour	prosperity	investment
maastricht	fiscal	market economy	market	radicalisation	market economy
majority rule	global	neighbourhood	military	refugee	migration
monetary	innovation	peace	monetary	resettlement	mobility
reform	integration	poverty	region	rule of law	nato
security	job	privacy	research	schengen	new
single	labour	reform	Russia	security	preserve christian
solidarity	minority population	social crisis	school	terrorism / terrorist	public health
sustainable development	research	solidarity	security	third countries	rural
war	security	sustainable	solidarity	trafficker	security
woman	solidarity	terrorism	subsidiarity	turkey	trade
	subsidiarity	transatlantic	technology		turkey
	work-life balance		welfare		

11.2 S&D- Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége az Európai Parlamentben dokumentumok-elemzés táblázat:

Kulcsszavak 2009	Kulcsszavak 2012	Kulcsszavak 2014	Kulcsszavak 2015	Kulcsszavak 2018	Kulcsszavak 2019
budget	budget	bank	arab uprisings	adequate public services	biodiversity
climate change	change	childcare	asylum	ambitious environmental policy	clean energy
economic crisis	democracy	citizen	defence	asylum	climate
education	economic growth	defence	democratic europe	empowered women	democratic europe
employment	education	democratic europe	disability	equal societies	discrimination
energy	employment	discrimination	discrimination	eu gender equality strategy	equality
environmental	energy	education	divisions euroscepticism	EU solidarity	eu sustainable development pact
fundamental rights	equality	energy	economic development	european democracy	food
gender equality	european democracy	equality	education	european social dialogue	gender
inequality	european politics	european parliament	energy security	european youth plan	housing
international market	family	european policies	environmental	euroscepticism populism	labour
labor	gender	fundamental rights	european mediterranean policy	migrant	migration
new progressive european agenda	investment	gender	freedom	migration partnerships	political manifesto
poverty	labor	green technology	gender	new economic model	poverty
recovery	progressive	guarantee	inclusive society	progressive european asylum policy	social rights
reform	social crisis	investment	inequality	social europe	strong european labour authority
security	social policy	job	labour	sustainable development goals	sustainable europe
social policy	solidarity	pension	mediterranean	womens rights	tax
solidarity	sustainable growth	poverty	middle east peace process	youth policies	welfare
sustainable development	tax	research	migration		woman
welfare	unemployment	responsibility	political crisis		youth guarantee
woman	woman	social policy	respect democracy		
world economy	work	society	sexual		

		taxation	social peace europe		
		woman	sustainable		
			unemployment		

11.3 ALDE-Liberálisok és Demokraták Szövetsége dokumentumainak-elemzés táblázat:

Kulcsszavak 2009	Kulcsszavak 2010	Kulcsszavak 2011	Kulcsszavak 2012	Kulcsszavak 2013	Kulcsszavak 2014	Kulcsszavak 2015	Kulcsszavak 2016	Kulcsszavak 2017	Kulcsszavak 2018	Kulcsszavak 2019
Afghanistan	Afghan	Arctic Council	arms trade	european political parties	armed drones	antibiotic resistance	azerbaijans civil society	azeri authorities	armenian authorities	animal welfare public health
agriculture	ageing society	Armenia	Bulgarian muslims	eu politics	asylum seekers	asylum seekers	belarus elections	brexit deal	cambodia national rescue party	azerbaijani government
arms export	animal welfare	Azerbaijan	common agricultural policy cap reform	european parliament	azerbaijani government	Burundi	Brexit	brexit process	current andorran government	Brexit deal
Barcelona process	Armenia membership	Chechen authorities	Congo	european elections	baltic sea action plan	climate change mitigation	eu democracy	bulgarian government	progressive europe	chinese governments
Bolivia	civil liberties	climate change	Cyprus problem		building materials	criminal justice resolution	EU turkey refugee agreement	burmese states	radio liberty ukraine	data economy
climate change	Cuba	Cohesion Policy	digital freedom		climate change	democratic ukraine	european agriculture	erasmus framework	reproductive health	democratic european union
Cuba	Cuba political prisoner	Common European Asylum System	domestic european renewable energy resources		cold war europe	emissions trading system ets	fraudulent election observation reports	eu drug markets	saudi authorities	election manifesto europe
Cyprus	Data retention directive	criminal online content	EU budget		common european asylum system	eu citizens	illegal abortions	european asylum	ukrainian political prisoners	eu accession process

Dayton Peace Agreement	EU budget	Danube region	eu member states compliance		domestic violence female mutilation honour killings	eu development aid	marine litter	european defence union	voluntary family planning	eu renew europe
democracy	EU citizens	Danube strategy	EU multiannual financial framework		drones policy	eu integration efforts	microplastic pollution	european integration		european democracy
digital freedoms	European demography	detention facilities	european energy market		energy efficiency	european intelligence agency	mobile health applications	gender equality		european parliament elections
electoral fraud	Eurozone member countries	drug policy	european hercules plan		eu emissions trading system	europes defence	nato defence cooperation	hungarian government		hungarian academy
EU energy market	human trafficking	Egypt	european sme policy		eu ukraine association agreement	global carbon market	reproductive health rights	hungarian parliament		hungarian government
European labour market	Iceland	energy roadmap	European sustainable forestry		fighting climate change	Iraq	russian democracy	illegal drug trafficking		iraqi electoral law
fundamental freedoms	Iran	EU energy policy	intelligent energy europe		global warming	islamic terror organisations	syrian refugees	Iran nuclear agreement		liberal europe
genetically modified food	Kosovo	European External Action Service	Iranian nuclear weapons		greenhouse gas emissions	kurdistan regional governments	turkish government	iranian court death sentence		north macedonias membership
greenhouse gas emission	Kurdish children	European rail market	Kurdish issue		iraqi political leadership	Macedonia	uk referendum	kyoto protocol		paris agreement climate
Iceland	Mediterranea n countries	European railway system	LGBTI rights		istanbul convention	migration	ukrainian media	latin american countries		russian authorities
Internet rights	Migration Italy	European Research Area	Mali		kyiv government	migration crisis plan	visa liberalisation	lgbt peoples rights		swiss confederatio n

Iran	Moroccan Fisheries agreement	Eurozone	market oriented common agricultural policy		liberal europe	mining waste	Yemen	paris climate agreement		transparency gdpr
Lisbon process	nuclear weapons and disarmament	free elections	new european ports policy		lisbon treaty	nordic mining	youth unemployment	rakhine state myanmar		turkeys military operation
malaria deaths	roma people	global warming	Northern Ireland		maternity paternity leave policy	political imprisonment		refugee influxes		unified european foreign policy
media freedom	Russian elections	greenhouse gas emission	norwegian government		moldovas EU accession	radical islamic organisations		road transport		vulnerable sex workers
Mediterranean cooperation	single person households	human rights	offshore tax havens		new european security strategy	real european defence union		sexual reproductive health and rights		
minority languages	sustainable European migration	illegal content	Russia		renewable natural resources	recent refugee crisis		ukrainian electoral system		
Moldova	Western Balkans countries	legal abortion	same sex marriage		safer european union	residual imprisonment		venezuelan government		
Russian elections	women entrepreneurship	maternal health	shadow economy		sectarian violence	Rwanda				
Serbia		Middle East	sovereign bond crisis		spanish government	terrorist attacks				
Services Directive		new Hungarian constitution	sustainable agricultural policy		stronger europe	ukrainian government				
Slovakian language law		next EU budget	Syria civil war		stronger european liberals					
Specialised health care treatment		Northern African countries	tax evasion		sunni arab groups					

sustainable economy		prison system	tax policy		sustainable building					
Turkey EU accession		reproductive health rights	trans-European transport network		sustainable climate adaptation					
		reproductive rights	wild birds		syrian refugees					
		Russia	yabloko activists		ukraine economy					
		Schengen system	youth unemployment							
		strengthened EU role (EEAS)								
		sustainable energy transition								
		Syrian regime								
		Ukrainian government								

11.4 Greens/EFA- Zöldek/Európai Szabad Szövetség dokumentumok-elemzés táblázat:

Kulcsszavak 2009	Kulcsszavak 2010	Kulcsszavak 2011	Kulcsszavak 2012	Kulcsszavak 2013	Kulcsszavak 2014	Kulcsszavak 2015	Kulcsszavak 2016	Kulcsszavak 2017	Kulcsszavak 2018	Kulcsszavak 2019
asylum seekers	azerbaijan government	arab region	anticounterfeiting trade agreement act	amazonian communities chevron texaco	antidemocratic populists	adriatic sea oil exploitation	austrian minorities	antarctic treaty	active european minority policy	albania
baltic nuclear plant	belarusian nuclear plant	arab spring	austerity programme	arctic sunrise flag	ebola crisis	armenian genocide	basque peace process	autonomy silesia	broader european social framework	algerian people
bosnia-herzegovina	energy ukraine	danube region	balkan gold rush	asylum policy	ebola vaccination	armenian state	basque political conflict	black sea economic cooperation	catalan government	brexit highlights

chernobyl npp	EU oil platforms	danube strategy	defence research	asylum seekers	eu consumer protection standards	austerity	brexit referendum and process	Brexit uk exit deal support	corsican nationalist coalition	climate crisis
common fisheries policy	europe biodiversity	durban climate conference	eib energy lending	customary land rights	eu singapore free trade agreement	basque nationalist community	circular economy	british voters	european citizens initiative minority safe pack	climate emergency
current milk crisis	european digital rights	ergenekon case Turkey	eu budget	ecuadorian government chevron texaco	european elections	basque political conflict	current nord stream pipeline	catalan government	european forests	democratic institutions europe
dangerous waste traffic	european youth guarantee	eu common fisheries policy	eu funding	edward snowden	european railway network	catalonia next state	cyprus problem	common agricultural policy	finnish government	environmental policies
eastern partnership	financial transaction tax	eu investment policy	european global solidarity	eu budget deal	european voters	climate crisis	eu open borders	eastern partnership	fisheries agreement	eu north macedonia
economic crisis barroso	free speech network neutrality	european economic governance	european social model	eu data protection legislation	europes energy mix	climate diplomacy	eu waste directives	european railway network	genderbase d violence	european elections
ettajdid party Tunisia	fur farming industry	eus oil embargo	genderbased violence	eu land policy guidelines	greek government	climate negotiations	european energy system	forest fires Portugal	german constitutive legislation	european rail traffic management system
eu citizens	gmo products	fukushima disaster Japan	green economy	eu research budget	hellenic republic asset development fund	common european asylum system ceas	european internal gas market	future food policy	greek state authorities	european unification process
eu emissions reductions	greek debt crisis	greek crisis	green new deal proposals	european elections	middle east	conventional farming	european road freight transport sector	global environmental protection	harmonised eu asylum policies	future uk-eu agreement
eu police	greek government	kyoto protocol	italy road transport	future oriented multiannual financial framework	middleeast refugee crisis	environment al damages and liability	european steel industry	greenhouse gas emissions	insect pollinators bees	marine ecosystems

european defence agency	greek transport policy	legal abortion	national greek asset development fund	NSA	minsk ceasefire agreement	european convention	gaza strip	honey bees	internet freedoms	mercosur trade agreement
european energy policy	green economy	libyan opposition	next eu reform	refugees access	night trains	european green new deal	global carbon emissions	nuclear power plants	iranian nuclear deal	neutral circular economy green
european security strategy	human rights abuses	life expectancy	pakistani elections	sustainable economic development	nuclear disarmament	european union common foreign	humanitarian commitment	nuclear waste	linguistic rights autonomy	nuclear weapons policy
future fisheries management	hungarian voters	many bulgarian electoral laws	possible eu sanctions on russia	syrian refugees	nuclear energy	gmo regulation	israeli authorities	pension systems	macedonian minorities	public transport
green investment	italian elections	new membership criteria	privatised rights enforcement		political islamic movements	incoming refugees	israeli knesset	protectionist barriers	new common agricultural policy cap	refugee protection
green new deal	kyoto protocol	nuclear power plant	russian law enforcement authorities		reproductive rights	maritime borders	italian fascism	putins regime	nuclear plants	support refugees
human rights	maltese authorities	paris declaration	sergei magnitskys arrest detention		russian authorities	mediterranean sea	kurdish civilians	raw materials policy	nuclear power plant	sustainable alternatives eu
human rights	maltese electorate	robust economic governance	shale gas extraction		turkeys borders	mining activities companies	largest refugee crisis	renewable energy	palestinian protests	
human rights defender zarema sadulayeva	mining project	spanish elections november	social europe		turkish government	moroccan government	military ammunition	retirement age	paris climate agreement	
khimki forest park	new nato doctrine	strong european monetary fund	sustainable agriculture		ukraine yanukovichs decision	new brittany region	minority safety pact	russian military aggressions	plastic waste management	

kosovos independenc e	nuclear power plants	sustainable developmen t			ukrainian crisis	new european agriculture policy cap	moldova russia	special pesticides	recyclable plastics	
madagascar context	pakistani constitution	syrias obligations			ukrainian opposition	new generation trade agreements	money laundering tax avoidance tax evasion	stateless nations	refugees crisis	
mass vaccinations	polands energy efficiency					new greek government	morocco government	sustainable tourism	reproductiv e rights women	
milk quotas	polish government					organic farming	national minorities	syrian conflict	social europe	
nationalist bosnian citizens	red sludge disaster					party eusko alkartasuna	new caledonia france	trump policies	trans european transport network	
nuclear power plant	renewable energy					political rights	nordic government s	ukrainian government	ukrainian authorities	
nuclear power plant npp	slovenian national energy program					Serbian parliament	permanent border controls	ukrainian territory	unpaid internships	
nuclear reactors mochovce	sustainable aquaculture					social apartheid	polish anti abortion movement		us iran policy	
nuclear waste	sustainable economy europe					sustainable development goals	polish democracy		western sahara	
pandemic situations	turkish authorities					trade agreement CETA	sahrawi arab democratic republic		xanthi turkish union	
radioactive cargoes	waste production					TTIP	schengen provisions			

renewable energy	youth unemploye nt					violent islamic extremism	secretive offshore tax regimes			
romanian electoral laws system						western sahara minurso mandate	south tyrol autonomy			
russian georgian conflict							systemic pesticides			
russian nuclear industry							turkish army			
western balkans countries							turkish authorities			
							turkish government			
							western sahara conflict			